

ПІСКУН Р. П., ГРИНЧАК Н. М.[✉], ШКАРУПА В. М., СПРУТ О. В., ХЛЄСТОВА С. С.

Вінницький національний медичний університет імені М.І. Пирогова,

Україна, 21018, м. Вінниця, вул. Пирогова, 56, e-mail: piskyn2006@gmail.com

[✉] grinchak.nata@ukr.net, (067) 430-11-36

ВИХІДЦІ З УКРАЇНИ – ВИДАТНІ ВЧЕНІ ЗА КОРДОНОМ

Мета. Ознайомити з видатними постаттями та датами наукової діяльності вчених України, які народилися і здобули освіту в Україні і збагатили своїми науковими досягненнями світову біологічну та медичну науку. **Методи.** Вивчення біобібліографічних видань, зокрема персональних покажчиків і важливих джерел базових наукових досліджень, у яких зафіксовано здобутки провідних українських науковців, а також висвітлено й узагальнено їхні внески у вітчизняну і світову науку, культуру, подані відомості про освітянську діяльність. **Результати.** Оприлюднені відомості про діяльність учених – вихідців з України становлять безперечний інтерес для всіх, хто цікавиться досягненнями всесвітньої та української біологічної науки. Підкреслено, що учений – це не лише дослідник, трудівник і творець нового, а ще і борець. Усе життя ученого – боротьба за досягнення поставленої мети, за розкриття таємниць природи, за визнання своїх робіт, відкриттів, законів, за їх оприлюднення і утвердження. На жаль, не можемо охопити весь список, куди входять відомі українські вчені, адже геніальних людей значна кількість, але хочеться сподіватися, що кожний визначний науковець не залишиться незаслужено забутим. **Висновки.** Біографії представлених видатних учених – вихідців з України, допоможуть вникнути у їх світогляд, відчутти нестримну пристрасть досліджень, зрозуміти спосіб їх мислення, простежити шлях, яким вони прийшли до своїх відкриттів. Наш святий обов'язок знати свою історію, своїх світочів науки, техніки, культури.

Ключові слова: Україна, вчені, біологи, лікарі, науковці.

Україна – держава, здавна відома як інтелектуальне та духовне джерело Європи і світу. На українській землі народжувалися та втілювалися в життя геніальні ідеї й новітні технології, вона збагатила всесвітню скарбницю філософської думки, богослов'я, мистецтва, літератури й науки. Історію біологічної і медичної науки,

як і історію суспільства, творить народ. Науковий внесок учених був відзначений у вмінні глибоко вникати в суть явищ, узагальнювати нагромаджені людством знання та своїм палаючим серцем освітити найтемніші та найнебезпечніші стежини на тернистому шляху науки [7]. Долі українських науковців дуже подібні між собою: їхню творчість знають на чужині й мало або й зовсім не знають на батьківщині.

Матеріали і методи

Вивчення біобібліографічних видань, зокрема персональних покажчиків і важливих джерел базових наукових досліджень, у яких зафіксовано здобутки провідних українських науковців, а також висвітлено й узагальнено їхні внески у вітчизняну і світову науку, культуру, подані відомості про освітянську діяльність.

Результати та обговорення

Максимович-Амбодяк Нестор Максимович – медик, учений-енциклопедист, педіатр, ботанік, фітотерапевт, геральдист. Народився 1744 р. у с. Веприк на Полтавщині у родині священника. Протягом 1757–1768 рр. навчався у Київській духовній академії, яка була частиною Києво-Могилянської академії. Після її закінчення був скерований до Петербурзької госпітальної школи. У 1773 р. Нестор Максимович-Амбодяк отримав ступінь доктора медицини у Страсбурзькому університеті. У 1776 р. він викладав акушерство в адміралтейському та військово-сухопутному госпіталях. У 1782 р. став першим у Петербурзі професором акушерства, працював у госпіталях міста та повивальному інституті. У 1797 р. був одним з ініціаторів заснування Клінічного повивального інституту в Петербурзі. Нестор Максимович запровадив обов'язкові заняття у пологовому відділенні, популяризував медичні знання серед широких верств населення, зокрема, читав лекції для жінок, викладав акушерство, фізіологію, хірургію в госпітальних школах та інших медичних закладах Петербурга. Учений – засновник росій-

ської медичної термінології. Він є автором першого вітчизняного підручника з акушерства і педіатрії, медичних словників. Серед його праць – «Мистецтво сповивання», «Анатомо-фізіологічний словник», «Словник медико-хірургічний латинською та російською мовами». Також написав перші в Росії роботи з ботаніки і фітотерапії: «Новий ботанічний словник російською, латинською та німецькою мовами», «Початкові основи ботаніки», «Опис цілющих рослин». Велику увагу приділяв питанням фізіології немовлят, описав хвороби, характерні для дітей раннього віку, наголошував на незамінності материнського молока, на важливості дотримання санітарно-гігієнічних норм і збалансованого харчування. Крім того, Нестор Максимович увів в акушерську практику низку хірургічних інструментів (акушерські щипці, катетер), розробив конструкцію пологового та гінекологічного крісел. Уперше випробував метод масажу матки на кулаці. Помер у 1812 р. [3].

Мечников Ілля Ілліч – український, російський і французький науковець, один із засновників еволюційної ембріології, імунології та мікробіології. Народився 15 травня 1845 р. у с. Іванівка Куп'янського уїзду Харківської губернії. Був п'ятою дитиною у сім'ї. Із золотою медаллю закінчив другу Харківську гімназію, у 1864 р. – відділення природничих наук фізико-математичного факультету Харківського університету. Із 1864 до 1867 р. працював у Гессені, Геттінгені та Мюнхені. В 1867 р. отримав ступінь магістра, а в 1868 р. – доктора зоології. Ілля Ілліч займався викладацькою і науковою діяльністю у Новоросійському (1867–1868 рр., доцент зоології) та Петербурзькому університетах (1868–1870 рр., екстраординарний професор). Упродовж 1870–1882 рр. був завідувачем кафедри зоології і порівняльної анатомії Новоросійського університету. Разом із Миколою Гамалією учений організував першу в Російській імперії Одеську бактеріологічну станцію (нині – Одеський науково-дослідний інститут вірусології та епідеміології ім. І. І. Мечникова), а в 1886–1887 рр. очолював її. Протягом 1888–1916 рр. завідував лабораторією в Інституті Луї Пастера в Парижі, а з 1903 р. був заступником директора інституту. Ілля Мечников розробив теорії зародкових листків, досліджував походження багатоклітинних організмів, відкрив явище фагоцитозу і створив фагоцитарну теорію імунітету — основу сучасної концепції імунітету людини. У 1908 р. разом із німецьким імуно-

логом Паулем Ерліхом (засновником гуморальної теорії імунітету) «за вивчення імунної системи» був удостоєний Нобелівської премії з медицини та фізіології. До класичних робіт І. І. Мечникова належать праці з мікробіології, зокрема з холери, тифу, туберкульозу, а також спільне з французьким ученим Емілем Ру дослідження сифілісу [9]. Саме Ілля Ілліч винайшов перші ліки від сифілісу – каломелеву мазь (суміш ртуті, хлору і ланоліну). Науковець також працював над проблемами старіння і смерті та створив власну науку про довголіття – «ортобіоз». У 1903 р. опублікував наукову працю, присвячену цій темі, – «Етюди про природу людини». Прізвище вченого було широковідомим ще за його життя, стали в один ряд з такими світилками науки, як Луї Пастер, Роберт Кох, Пауль Ерліх, Джозеф Лістер, Еміль Ру. Його справу продовжили М. Гамалія, І. Савченко, О. Безредка. І. І. Мечников був почесним академіком Петербурзької академії наук, Російської академії наук, Петербурзької військово-медичної академії, почесним членом Паризької, Віденської, Нью-Йоркської, Бельгійської, Румунської та інших академій наук, Французької академії медицини, Шведського медичного товариства. Серед його нагород і відзнак – медаль Коплі Лондонського королівського товариства, ступінь почесного доктора Кембриджського університету. Наприкінці життя учений опублікував кілька філософських праць, зокрема «Етюди оптимізму», «Сорок років пошуку раціонального світогляду». Помер 15 липня 1916 р. у Парижі [9].

Виноградський Сергій Михайлович – мікробіолог. Народився 13 вересня 1856 р. у Києві. У 1873 р. закінчив Київську гімназію, вивчав право у Київському університеті, здобув музичну освіту в Санкт-Петербурзькій консерваторії. Протягом 1877–1881 рр. С. М. Виноградський навчався на фізико-математичному факультеті Санкт-Петербурзького університету, після закінчення якого почав вивчати мікробіологію. У 1885 р. виїхав до Страсбурга (Франція). Стажувався у Ботанічній лабораторії Страсбурзького університету, яку очолював мікробіолог і бактеріолог Антуан де Барі. У 1887–1888 рр., працюючи в лабораторії де Барі, Сергій Михайлович відкрив процес хемосинтезу мікроорганізмів, довівши можливість отримання енергії шляхом окислення сірководню і використання її для асиміляції вуглецю, до того єдиними автотрофними організмами вважалися всі зелені рослини.

Тому ці роботи забезпечили вченому світове визнання. У 1888 р. С. М. Виноградський переїхав до Цюриха (Швейцарія), де удосконалював свої знання в галузі хімії спочатку в сільськогосподарській лабораторії Е. Шульца, а згодом у хімічній лабораторії Політехнічної школи під керівництвом Е. Ханта. Потім він продовжив працювати в Інституті гігієни Університету Цюриха. У 1894 р. Сергій Михайлович став членом-кореспондентом Санкт-Петербурзької академії наук. Саме тут він провів ґрунтове дослідження азотобактера. Відкриття, висвітлене у праці «Про засвоєння вільного азоту атмосфери мікробами» (1895), було присвячене Л. Пастеру, учнем і послідовником якого вважав себе науковець [4]. У 1899 р. С. М. Виноградський повернувся до Санкт-Петербурга, де певний час працював в Інституті експериментальної медицини. У 1902 р. здобув докторський ступінь і протягом наступних трьох років очолював інститут. Тут він вивчав небезпечні інфекції (зокрема чуму), методи приготування протичумних вакцин тощо). У 1912 р. учений залишив інститут і переїхав до Подольська, де почав досліджувати проблеми землеробства і ґрунтознавства. Після революції 1917 р. емігрував до Швейцарії, а потім до Белграда. У 1922 р. за пропозицією Еміля Ру, директора Інституту Л. Пастера, Сергій Виноградський при інституті в м. Брі-Конт-Робер (поблизу Парижа) створив та очолив відділ агробактеріології. Науковець вивчав аеробний процес розкладу целюлози, розробив фундаментальні положення загальної мікробіології щодо біохімічної діяльності мікроорганізмів. У 1949 р. французькою мовою вийшла його книга «Мікробіологія ґрунтів, проблеми і методи», яку в 1952 р. було видано у СРСР. Свою останню наукову працю С. М. Виноградський присвятив систематизації бактерій. Був членом-кореспондентом Паризької академії наук, членом Лондонського королівського товариства, почесним членом Академії наук СРСР. Помер 24 лютого 1953 р. у м. Брі-Конт-Робер (Франція) [1].

Хавкін Володимир Аронович – бактеріолог, мікробіолог, епідеміолог, імунолог, громадський діяч. Народився 15 березня 1860 р. в Одесі. Навчався на природничому відділенні фізико-математичного факультету Новоросійського університету (м. Одеса). У студентські роки вступив до гуртка революціонерів-народників, за що його двічі виключали із вишу, заарештовували. У 1884 р. він отримав диплом. Володи-

мир Хавкін емігрував до Швейцарії слідом за своїм наставником І. Мечниковим [9]. За рекомендацією останнього він став співробітником Пастерівського інституту в Парижі (1889–1893). Учений присвятив свою наукову діяльність розробці сироваток і вакцин для захисту людського організму від інфекційних хвороб, довів інфекційну природу холери та в 1892 р. винайшов ефективну вакцину проти неї, яку, аби довести її безпечність, спершу випробував на собі. У 1893 р. уряд Великобританії запросив молодого науковця до Індії. Там він пропрацював понад 20 років (зокрема, був державним бактеріологом). Загалом щеплення його антихолерною вакциною зробили більш ніж чотирьом мільйонам осіб. Іншим досягненням ученого, що принесло йому світову славу, стала розроблена ним вакцина проти чуми, яка дала змогу різко зменшити смертність від цієї хвороби. У 1896 р. він заснував протичумну лабораторію в Бомбеї (згодом – Бактеріологічний інститут ім. В. Хавкіна), де створив і знову випробував на собі протичумну вакцину, відому як «лімфа Хавкіна». В Індії її застосування знизило смертність від бубонної чуми в 15 разів. Після оприлюднення досліджень холери, чуми й адаптації мікроорганізмів в англійській медичній літературі навіть з'явився термін «хавкінізація». Учений за життя був названий «великим філантропом» і «благодійником людства». У 1897 р. нагороджений одним із найвищих орденів Британської імперії, а в 1909 р. за праці з вакцинації проти холери отримав премію Паризької медичної академії. Під час Першої світової війни В. Хавкін керував процедурою щеплення англійських солдатів. Став членом центрального комітету Всесвітнього єврейського союзу, першої Міжнародної єврейської організації. Володимир Хавкін був почесним членом багатьох товариств, академій країн Європи й Азії. Помер 26 жовтня 1930 р. у м. Лозанна (Швейцарія) [6].

Безредка Олександр Михайлович – мікробіолог та імунолог, послідовник Іллі Мечникова. Народився 27 березня (8 квітня) 1870 р. в Одесі. У 1892 р. закінчив Новоросійський університет в Одесі. Прагнувши займатися дослідницькою діяльністю, виїхав за кордон. У 1897 р. здобув освіту на медичному факультеті Паризького університету та до кінця життя працював у Франції. Здобувши ступінь доктора, Олександр Безредка став асистентом, потім професором, а в 1916 р. – заступником директора Пастерівсь-

кого інституту в Парижі. Разом із Іллею Мечниковим розробив метод вакцинації проти черевного тифу. Олександр Михайлович зробив великий внесок у вивчення анафілаксії, ввів термін «анафілактичний шок», досліджував роль нервової системи в розвитку цієї реакції організму, для запобігання якій створив метод десенсибілізації (метод Безредки), який застосовують і зараз. Приділяв особливу увагу дослідженню місцевого імунітету, зокрема відкрив спосіб місцевої імунізації, який широко використовують для профілактики низки інфекційних захворювань (наприклад, у формі вакцинації проти тифу, дизентерії, холери, сибірської виразки, віспи, стрептококової та стафілококової інфекцій), вивчав механізми розвитку інфекцій в організмі, специфічність сприйнятливості різних клітин до мікробів, розробив учення про рецептивні клітини й антивіруси, виокремив і дослідив токсин черевнотифозної бактерії, вивчав лейкотоксини й антилейкоцитарну сироватку. У Франції вченого шанували як видатного французького мікробіолога й імунолога. Помер 28 лютого 1940 р. у Парижі [1, 3].

Із початком Першої світової війни Україна стала епіцентром військово-політичних дій: контроль над її територією і величезними багатствами мав надзвичайне значення для вирішення конфлікту у Центральній та Східній Європі. Так українські землі, зокрема Галичина, перетворилися на арену найбільших і найкровопролитніших боїв на Східному фронті. Становище населення ускладнювалося тим, що українці, позбавлені власної державності, воювали за чужі інтереси і фактично брали участь у братовбивчому протистоянні [5].

Ваксман Зельман Абрахам – мікробіолог і біохімік. Народився 20 липня 1888 р. у с. Нова Прилука Подільської губернії (нині – Вінницька область). Мріючи здобути університетську освіту, в 1911 р. емігрував до США, де вступив до сільськогосподарського коледжу при Рутгерському університеті. Вивчав мікробіологію ґрунту та в 1915 р. отримав ступінь магістра природничих наук. Того ж року став громадянином США. Наукова діяльність Зельмана Абрахама була присвячена дослідженню екології ґрунтових мікробів і взаємодії між ними. Його перша праця містила перелік різних мікроорганізмів та їх комбінацій, зокрема велику групу актиноміцет. Опанувавши хімію ферментів, у 1918 р. Ваксман як студент-дослідник Каліфорнійського університету (Берклі) одержав ступінь доктора

філософії. Він повернувся у Рутгерський університет, де спочатку читав лекції, а в 1925 р. був призначений професором, у 1931 р. – професором із мікробіології ґрунту, у 1943 р. – професором мікробіології. Учений успішно поєднував викладацьку та дослідницьку діяльність. Вивчав біохімію ґрунту і взаємозв'язки між організмами в процесі його формування, відкрив «санітарні» властивості ґрунтових мікробів-антагоністів.

У 1932 р. Американська національна асоціація боротьби з туберкульозом звернулася до Ваксмана з пропозицією досліджувати процес розкладу палички Коха у ґрунті. Туберкульоз тоді був невиліковною хворобою і становив дуже серйозну проблему для медицини. Науковець припустив, що на збудника цього інфекційного захворювання діють мікроби-антагоністи [10]. У 1939 р. у зв'язку з початком Другої світової війни та необхідністю створення нових препаратів для контролювання різних інфекцій та епідемій, що могли виникнути, він вирішив розгорнути нову програму, згідно з якою почав використовувати власні дослідження з мікробіології ґрунту для лікування хвороб людини. За чотири роки Зельман Ваксман спільно зі своїми колегами вивчив близько 10 тисяч різних ґрунтових мікробів, шукаючи безпечні для людського організму антибіотики. Відкритий у 1940 р. актиноміцин виявився дуже токсичним. У 1942 р. було винайдено стрептоміцин – антибіотик, який ефективно протидіє збудникам туберкульозу. Вже наступного року цю речовину знайшли у штамі актиноміцет. Із 1946 р. після тестування і доопрацювання стрептоміцин почали широко використовувати у лікувальній практиці. У 1949 р. учений заснував і очолив Інститут мікробіології. «За відкриття стрептоміцину – першого антибіотика, ефективного за лікування туберкульозу» З. Ваксман у 1952 р. був удостоєний Нобелівської премії з фізіології та медицини. Під час вручення нагороди Арвід Волгрен, науковець Каролінського інституту, зазначив, що, «на відміну від відкриття пеніциліну професором Александером Флемінгом, що великою мірою зумовлене випадком, одержання стрептоміцину стало результатом тривалої, систематичної і невтомної праці великої групи вчених». Волгрен вітав Ваксмана як «одного з найбільших благодійників людства». Після виходу на пенсію в 1958 р. науковець продовжував писати статті й читати лекції в різних містах США, залишався головою асоціа-

ції американських учених, що вивчали мікробіологію ґрунту. З. Ваксман – автор багатьох книг, серед яких «Моє життя у світі мікробів», «С. Виноградський», «Життя бактеріолога В. М. Хавкіна», тритомна монографія «Актиноміцети» [3]. Учений був членом Національної академії наук США, Національного дослідницького товариства (США), Товариства американських бактеріологів, Американського наукового ґрунтознавчого товариства, Американського хімічного товариства, Товариства експериментальної біології та медицини. У 1950 р. науковець став кавалером ордена Почесного легіону. Йому також були присвоєні почесні докторські ступені університетів Льежа і Рутгерса. Помер 16 серпня 1973 р. у Хайєнісі (штат Массачусетс) [2].

Сьогодні в Україні критичного рівня сягнув вплив переважно молодих учених, у зв'язку з чим простежуються дві взаємопов'язані тенденції. По-перше, відбувається старіння наукового потенціалу країни, що загрожує інтелектуальній спадковості поколінь критичним зменшенням кількості науковців, здатних створювати нові знання, і тих, хто спроможний їх сприймати і передавати молодому поколінню.

Характерно, що українські вчені емігрують не лише до держав далекого зарубіжжя, а й до країн СНД (насамперед Росії) і Балтії. Україна ж, як місце постійного проживання і наукової діяльності не приваблює науковців інших держав (наукова імміграція в Україну – це лише поодинокі випадки переїзду вчених із Росії), тому властива сучасному світові мобільність наукових кадрів виявляється як односторонній процес знекровлення вітчизняної науки [8].

Останнім часом в Україні відбуваються певні позитивні зрушення у сфері розвитку науки. Так, гарантовано стабільний розмір стипендій аспірантам, засновано щорічні стипендії Президента України і Національної академії

наук України для молодих учених, прийнято закони про пенсійне забезпечення науковців, підтримку вчених оборонно-промислового комплексу. На теренах нашої держави розширюється діяльність окремих міжнародних організацій та фондів (ІНТАС, Інко-Копернікус, УНТЦ, Інституту відкритого суспільства, INTERTOOL тощо), втілюються програми співпраці з багатьма зарубіжними країнами. Міністерство освіти та науки України і Міністерство молоді та спорту України у майбутньому планують відновити підтримку пріоритетних напрямів фундаментальних досліджень [5].

Висновки

Біографії представлених видатних учених – вихідців з України – допоможуть вникнути у їх світогляд, відчутти нестримну пристрасть досліджень, зрозуміти спосіб їх мислення, простежити шлях, яким вони прийшли до своїх відкриттів. Наш святий обов'язок знати свою історію, своїх світочів науки, техніки, культури.

На жаль, очільники українського уряду забувають, що держава, яка не цінує своїх інтелектуалів і раціоналізаторів, постійно розплачується за це життями хворих, слабкою економікою, нездоровою екологією, низьким міжнародним авторитетом; що головні трагедії України останніх десятиріч – Чорнобиль, економічна стагнація – це теж наслідок нехтування наукою і вченими. Адже виїзд учених за кордон є не просто втратою людей – це втрата критичної маси знань, патентів, потенційних розробок, які, врешті-решт, доведеться купувати в майбутньому. Яскравим прикладом цього був стрептоміцин (панацея проти туберкульозу), створений у США вченим українського походження З. А. Ваксманом, який уряд СРСР купував за високою ціною. Таким же шляхом сьогодні дістаються нам різні новації та вироби, розроблені за кордоном українськими науковцями.

References

1. Vydatni vcheni-biologhy svitu ta Ukrainy: daydzhest. Vyp. 6. / Nats. un-t kharch. tekhnol., Nauk.-tekhn. b-ka; pidhot. O.V. Olabodi. Kyiv, 2016. 18 s. [in Ukrainian] / Видатні вчені-біологи світу та України: дайджест. Вип. 6 / Нац. ун-т харч. технол., Наук.-техн. б-ка; підгот. О.В. Олабоді. К., 2016. 18 с. URL: <http://library.nuft.edu.ua/inform/biologi%202015.pdf> (дата звернення: 26.02.2020).
2. Medytsyna v Ukraini. Medychna biohrafystyka. Vypusk 1. Druha polovyna KhIKh stolittia. Litory A-K. *Biobibliografichnyy slovnyk*. K.: SPD Koliada O.P., 2005. 616 s. [in Ukrainian] / Медицина в Україні. Медична біографістика. Випуск 1. Друга половина XIX століття. Літери А-К. *Біобібліографічний словник*. К.: СПД Коляда О.П., 2005. 616 с.
3. Medytsyna v Ukraini. Medychna biohrafystyka. Vypusk 2. Druha polovyna KhIKh – pochatok KhKh stolittia. Litory A-S. *Biobibliografichnyy slovnyk*. K.: SPD Koliada O.P., 2012. 520 s. [in Ukrainian] / Медицина в Україні. Медична біографістика. Випуск 2. Друга половина XIX – початок XX століття. Літери А-С. *Біобібліографічний словник*. К.: СПД Коляда О.П., 2012. 520 с.
4. Moroz I.V., Moroz L.I. Ucheni-biologhy Ukrainy: dodatok. *Slovnyk-dovidnyk z biologii*. K., 2001. S. 350–377. [in Ukrainian] / Мороз І.В., Мороз Л.І. Учені-біологи України: додаток. *Словник-довідник з біології*. К., 2001. С. 350–377.

5. Nauka Ukrainy u svitovomu informatsiynomu prostori / NAN Ukrainy ; Vyp. 4: Ablitsov V. Vcheni Ukrainy – laureaty mizhnarodnykh premiy i nahorod / Vitaliy Ablitsov. K.: Akadempriodyka, 2011. 192 s. [in Ukrainian] / Наука України у світовому інформаційному просторі / НАН України; Вип. 4: Абліцов В. Вчені України – лауреати міжнародних премій і нагород / Віталій Абліцов. К.: Академперіодика, 2011. 192 с.
6. Nauka – tse poiednannia dovidu i poshukiv novoho: do 20-richchia Nats. Akademii med. nauk Ukrainy. *Vashe zdorov'ia*. 2013. 22 berez. (№ 11/12). S. 6–7. [in Ukrainian] / Наука – це поєднання довіду і пошуків нового: до 20-річчя Нац. Академії мед. наук України. *Ваше здоров'я*. 2013. 22 берез. (№ 11/12). С. 6–7.
7. Piskun R.P., Khliestova S.S., Hrynychak N.M. Scientific activity of outstanding scientists of Ukraine of XIXth–XXth century in the field of biology and medicine. *Fakty eksperymental'noi evoliutsii orhanizmv: zb. nauk. pr. K.*, 2015. T. 16. S. 277–281. [in Ukrainian] / Піскун Р.П., Хлєстова С.С., Гринчак Н.М. Про наукову діяльність у галузі біології та медицини видатних вчених XIX–XX ст. – вихідців з України. *Фактори експериментальної еволюції організмів: зб. наук. пр. К.*, 2015. Т. 16. С. 277–281.
8. Serdiuk A. Naukova diial'nist' zavzhdy bula, ie i bude nashym osnovnym zavdanniam: besida z Prezydentom NAMN Ukrainy A. Serdiukom. A. Serdiuk; [kor.] S. Ternova. *Vashe zdorov'ia*. 2013. 19 kvit. (№ 15/16). S. 8–9. [in Ukrainian] / Сердюк А. Наукова діяльність завжди була, є і буде нашим основним завданням: бесіда з Президентом НАМН України А. Сердюком. А. Сердюк; [кор.] С. Тернова. *Ваше здоров'я*. 2013. 19 квіт. (№ 15/16). С. 8–9.
9. Syn Ukrainy, hromadianyn svitu. *Kalendar znamennykh i pam'iatnykh dat*. 2005. № 2. S. 47–52. [in Ukrainian] / Син України, громадянин світу. *Календар знаменних і пам'ятних дат*. 2005. № 2. С. 47–52.
10. Shchokin H.V., Holovaty M.F., Haychenko V.A. ta in. Vydatni postati Ukrainy: biohr. dovid. K.: MAUP, Knyzh. palata Ukrainy, 2004. 872 s. [in Ukrainian] / Щокін Г.В., Головатий М.Ф., Гайченко В.А. та ін. Видатні постаті України: біогр. довід. К.: МАУП, Книж. палата України, 2004. 872 с.

PISKUN R.P., HRYNCHAK N.M., SHKARUPA V.M., SPRUT O.V., CHLESTOVA S.S.

*Vinnitsia National Pirogov Memorial Medical University,
Ukraine, 21000, Vinnitsia, Pirogov str., 56, e-mail: piskyn2006@gmail.com*

NATIVES OF UKRAINE – FAMOUS SCIENTISTS ABROAD

Aim. To highlight the distinguished names and dates of scientific activity of Ukrainian scientists who were born and educated in Ukraine and who have enriched their scientific achievements with the world's biological and medical sciences. **Methods.** Study of biobibliographic editions, in particular personal indexes and important sources of basic scientific researches, which record the achievements of Ukrainian scientists, as well as summarize their contributions to the national and world science, culture, information about education. **Results.** The published information about the activity of Ukrainian scientists is of undeniable interest to all who are interested in the achievements of world and Ukrainian biological science. It is emphasized that the scientist is not only a researcher, worker and creator of the new, but also a fighter. All the life of a scientist - the struggle for the achievement of this goal, for the disclosure of the secrets of nature, for the recognition of their works, discoveries, laws, for their promulgation and approval. Unfortunately, we cannot cover the whole list of well-known Ukrainian scientists, since great people are brilliant, but we hope that every prominent scientist will not be forgotten. **Conclusions.** Biographies of prominent scientists from Ukraine will help them to get into their worldview, to feel the unbridled passion of the research, to understand the way they think, to trace the way in which they came to their discoveries. It is our duty to know our history, our luminaries of science, technology, and culture.

Keywords: Ukraine, scientists, biologists, doctors, researchers.